

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ПСИХОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ

ВИДАТНІ ПОСТАТІ ПСИХОЛОГІЇ:
ІСТОРІЯ, СУЧАСНІСТЬ І ПЕРСПЕКТИВИ

Матеріали
VIII регіонального наукового семінару

10 травня 2022 р., м. Львів

Львів – 2022

Рекомендовано до друку вченою радою Навчально-наукового інституту психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності 29 квітня 2022 року, протокол № 4.

Видатні постаті психології: історія, сучасність і перспективи : матеріали VIII регіонального наукового семінару (10 травня 2022 р., м. Львів). Львів, 2022. 192 с.

Редакційна колегія: *Сірко Роксолана Іванівна* – начальник кафедри практичної психології та педагогіки Навчально-наукового інституту психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності, доктор психологічних наук, доцент (*голова*); *Вдович Світлана Михайлівна* – доцент кафедри практичної психології та педагогіки Навчально-наукового інституту психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник (*упорядник, відповідальний секретар*); *Литвин Андрій Віленович* – професор кафедри практичної психології та педагогіки Навчально-наукового інституту психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності, доктор педагогічних наук, професор; *Руденко Лариса Анатоліївна* – професор кафедри практичної психології та педагогіки Навчально-наукового інституту психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності, доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник; *Цюприк Андрій Ярославович* – доцент кафедри практичної психології та педагогіки Навчально-наукового інституту психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності, доктор педагогічних наук, доцент.

У збірнику матеріалів регіонального наукового семінару представлені досягнення видатних психологів і їх вплив на розвиток цивілізації, розглянуто провідні напрями психології, їх сучасний стан і перспективи, а також міждисциплінарні аспекти психології.

Рекомендовано для науковців, психологів-практиків і педагогів вищих навчальних закладів, докторантів, аспірантів.

Матеріали подаються в авторській редакції.

Рецензенти:

Ковальчук Зоряна Ярославівна – доктор психологічних наук, професор;
Васянович Григорій Петрович – доктор педагогічних наук, професор.

Зміст

Розділ 1

Видатні психологи та їх вплив на розвиток цивілізації

<i>Світлана Агапова, науковий керівник – Роман Яремко</i> Внесок Еріка Берна у розвиток сучасної психології	8
<i>Юрій Вінтюк</i> Особистість у психології: Юліан Охорович як предвісник наукової психології у Львові	10
<i>Юрій Вінтюк</i> Особистість у психології: Казимир Твардовський як основоположник наукової психології у Львові	14
<i>Карина Довгаль, науковий керівник – Роман Яремко</i> Ренсіс Гальтон – видатний англійський психолог та вчений-енциклопедист	18
<i>Софія Калитовська, науковий керівник – Роман Яремко</i> Внесок Макса Вертгеймера в розвиток сучасної психології	22
<i>Ірина Каспришин, науковий керівник – Оксана Стельмах</i> Керол Ізард: теорія емоцій та почуття провини	26
<i>Інеш Нагайська, науковий керівник – Роман Яремко</i> Вклад Віктора Франкла у розвиток психологічної науки	30
<i>Анастасія Пех, науковий керівник – Роман Яремко</i> Григорій Костюк та його вплив на розвиток психології	33
<i>Анна Ревера, науковий керівник – Роман Яремко</i> Тімоті Лірі: життя та вклад у психологію	39
<i>Оксана Тищук, науковий керівник – Юрій Вінтюк</i> Шандор Ференці: теорія травми «сплутання мов»	41
<i>Лілія Хмарна, науковий керівник – Роман Яремко</i> Внесок Куе Еміля в розвиток сучасної психології	45

Розділ 2

Провідні напрями психології, їх сучасний стан і перспективи

<i>Юліана Бармінова, науковий керівник – Олена Кривошишина</i> Особливості впливу почуття самотності на почуття психологічного благополуччя особистості: переваги та недоліки	49
---	----

Розділ 1

Видатні психологи та їх вплив на розвиток цивілізації

*Світлана Агапова,
науковий керівник – Роман Яремко*

ВНЕСОК ЕРІКА БЕРНА У РОЗВИТОК СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Відвідуючи лекційні заняття, студенти психологи вищих навчальних закладів України, слухають відповідний матеріал, де чують з року в рік імена все тих самих науковців та психологів, які безперечно зробили вагомий внесок у розвиток науки. Проте варто наголосити, що така наука як психологія не стоїть на місці, та з кожним роком поповнює лави тих, хто удосконалює знання з психології, що заслуговують на місце у книжках та наукових працях, що опрацьовують студенти сьогодні. Ми хочемо розповісти про відомого психіатра Еріка Берна, чії книги мають наразі велику популярність серед молоді.

Ерік Леннард Берн – американський психолог і психіатр. Відомий, перш за все, як розробник транзакційного аналізу. Під час вивчення психоаналізу, Берн зосередив свою увагу на «транзакціях» (від англ. Transaction – угода), що лежать в основі міжособистісних відносин. Деякі види транзакцій, які мають у собі приховану мету, він назвав іграми. Берн розглядав три еґо-стани: Дорослий, Батько і Дитина (які не є фрейдівськими Я, Над-Я і Воно). Вступаючи в контакт із довкіллям, людина, на думку Берна, завжди знаходиться в одному з цих станів.

На нашу думку, початок транзакційного аналізу міститься в перших п'яти з шести статей про інтуїцію, які Берн писав починаючи з 1949 року. Уже в цей ранній період, коли він ще працював над тим, щоб отримати статус психоаналітика, він насмілювався кинути виклик фрейдівській концепції несвідомого. В період з 1954 по 1958 рік Берн розвивав такі напрямки транзакційного аналізу, як діагноз Еґо-станів (структурний аналіз); аналіз індивідуальних транзакцій; аналіз серій транзакцій як з прихованим, так і з відкритим змістом, інакше відомий як аналіз гри; аналіз сценарію (скрипт-аналіз) – аналіз життя пацієнта, за допомогою якого можна екстраполювати і передбачати майбутнє [0]. «Еґо-стан – це природне явище, а роль – штучне. Людина може

грати багато людей, не змінюючи его-стану. Скажімо, в его-стані Дитини можна грати роль батька, дорослого чи дитини. Граючись у дочки-матері, діти займаються саме цим. Хтось з них стає матір'ю, інший лікарем, третій дитиною, але всі вони в его-стані Дитини. Дорослі, граючись у «крокодила», можуть робити те саме.» - зазначав Берн [0].

Згідно з Е. Берном, усі ці три стани особистості формуються в процесі спілкування, і людина набуває їх незалежно від свого бажання. Найпростіший процес спілкування – це обмін однієї транзакцією, він відбувається за схемою: «Стимул» співрозмовника № 1 викликає «реакцію» співрозмовника № 2, який, в свою чергу, направляє «стимул» співрозмовнику № 1, – тобто майже завжди «стимул» одного стає поштовхом для «реакції» іншого. Подальший розвиток розмови залежить від поточного его-стану особистості, який використовується в транзакціях та їх комбінаціях.

У книзі «Ігри, які грають люди» Берн описує гру як зразкові та передбачувані серії транзакції, які на перший погляд здаються правдоподібними, але насправді маскують мотивації та призводять до чітко визначеного передбачуваного результату [0].

Ми вважаємо, що Ерік Берн зробив вагомий внесок у розвиток психології, а саме психоаналізу та міжособистісних відносин. Підтвердження цьому є його роботи, котрі визнані по всьому світу. У 1963 році була опублікована робота «Структура і динаміка організацій і груп» («The Structure and dynamics of Organizations and Groups»), в якій обговорювалося, як можна застосовувати транзакційний аналіз при роботі з групами. У 1964 році Берн представив свої ідеї, що стосуються аналізу психологічних ігор, в книзі «Ігри, в які грають люди» («Games People Play»), приватне видання якої вийшло в 1961 році. «Я охоче ознайомлюсь з документами, що підтверджують будь-які мої фактологічні помилки. Що ж до особистих думок, я можу свідомо поступитись чийось на шкоду власним, якщо тільки їхній автор прослухав за останні тридцять років більше містких чи переконливих історій ніж я. Загалом же, нагадую у моїх писаннях порівно науки і мистецтва...» [0].

Принципи транзакційного аналізу викладені Берном в книзі «Принципи групового лікування» («Principles of Group Treatment»), виданої в 1966 році, а ідеї, що стосуються аналізу сценарію (скрипт-аналізу), представлені в роботі «Що ви говорите після того, як сказали „привіт“?» («What Do You Say After You Say Hello?»), виданої, після смерті Берна, в 1972 році. Берн також написав книги: «Щаслива Долина» («The Happy Valley») – для дітей, і «Секс у людській любові» («Sex in

Human Loving»), – адресовану як непрофесіоналам, так і професіоналам.

ЛІТЕРАТУРА

1. Берн Е. Ігри, у які грають люди / пер. з англ. К. Меньшикової. Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. 256 с.
2. Ерік Берн. Коротка біографія : Складена Уореном Д. Чейні. За межами ігор та сценаріїв / Ерік Берн ; пров. з англ. Ю. І. Герасимчик. 2-ге вид. Мінськ: Попурі, 2008. С. 442–451.
3. Берн Е. Секс у людському коханні. Лондон : Penguin Books, 1970. 258 с.

Юрій Вінтюк

ОСОБИСТІТЬ У ПСИХОЛОГІЇ: ЮЛІАН ОХОРОВИЧ ЯК ПРЕДВІСНИК НАУКОВОЇ ПСИХОЛОГІЇ У ЛЬВОВІ

Вивчення психології майбутніми фаховими психологами передбачає не тільки ознайомлення з її основними течіями, теоріями і концепціями, але й тими попередніми здобутками, які сформували сучасні наукові підходи, напрямки і погляди. Вивчення досягнень сучасної психологічної науки передбачає також ознайомлення з персоналіями, тими, хто її створив і заклав основи сучасних теоретичних і практичних знань. Тому ознайомлення з видатними вченими-психологами, їхніми науковими поглядами і здобутками є неодмінною умовою формування наукового світогляду майбутніх фахівців у даній галузі. Одним із тих, хто закладав підвалини наукової психології у Галичині, став польський вчений, математик і психолог Юліан Леопольд Охорович (1850-1917). З'ясуванню його впливу на розвиток наукової психології у нашому краї, з огляду на доцільність вивчення його наукових здобутків сучасними фахівцями та студентами, присвячено дане дослідження.

Мета роботи: розглянути вплив Юліана Охоровича на становлення наукової психології у Львові, з огляду на можливість врахування цих знань при підготовці майбутніх фахових психологів.

Поява наукової психології у нашому краї пов'язана, передусім, із іменем польського вченого Юліана Охоровича. Освіту здобув у Варшавському університеті, на фізико-математичному факультеті, однак ще у студентському віці виявив чималий інтерес до психології, яка перебувала тоді на стадії становлення і пошуку шляхів свого розвитку.